

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

เมื่อมุสลิมถึงแก่ความตาย ทรัพย์สินทุกประเภทหรือสิทธิบางอย่างของเขากลายเป็นกองมรดก ซึ่งจะต้องถ่ายโอนไปยังทายาทและผู้มีสิทธิทุกคนทุกประเภท โดยผ่านกระบวนการจัดการตามหลักกฎหมายอิสลาม เพื่อให้การคุ้มครองและยับยั้งความเป็นธรรมให้แก่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง และยังช่วยป้องกันปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มทายาทของผู้ตาย ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายปัญหาของปัญหาสังคม

อิสลาม คือประมวลกฎระเบียบแห่งวิถีชีวิตที่มีความเกี่ยวเนื่องในทุกแง่มุมของชีวิต ซึ่งครอบคลุมและสอดคล้องกับความต้องการและสามัญสำนึกของมนุษย์ที่ครอบคลุมด้านความเชื่อและจิตวิญญาณ คุณธรรม และจริยธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและการเมือง ภาษาและศิลปะ การศึกษาและการพัฒนา ความสัมพันธ์และการประกอบอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับมนุษย์สู่การสร้างอารยธรรมอันสูงส่ง และจรรโลงสังคมภายใต้บ่าวผู้เคารพภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นพฤติกรรมทุกอย่างของมุสลิม แม้กระทั่งความตั้งใจของจิตสำนึกถูกควบคุมโดยคำสอนของอิสลาม และต้องมีความเกี่ยวข้องกับหลักศาสนาบัญญัติที่ถูกต้อง (กระทรวงยุติธรรม, 2551:45-46)

อิสลามได้บัญญัติเรื่องมรดกโดยมีอิกมาฮ์หรือเคล็ดลับหลายประการด้วยกัน เช่น

1. ทำให้สัญชาติญาณของมนุษย์เกิดการยอมรับ เพราะอัลลอฮ์ ﷻ ได้สร้างมนุษย์มาโดยที่พระองค์ได้ให้มนุษย์มีสัญชาติญาณ ความรู้สึก ความรัก โดยเฉพาะความรักที่มีต่อบุตร เพราะบุตรของตนคือความงดงามของชีวิต ต้องการเห็นบุตรของตนมีความขยัน ยืน มีอนาคตที่สดใส และเป็นตัวแทนของตนในภายภาคหน้า ด้วยเหตุนี้มนุษย์ส่วนใหญ่ทุ่มเทกำลังกายเกือบทั้งหมดในการประกอบอาชีพ เพื่อหาทรัพย์สินทรัพย์สมบัติให้ได้มากที่สุด เพื่อต้องการเห็นความเจริญของบุตร ถึงแม้ต้นทุนทางทรัพย์สินที่มนุษย์ได้สร้างไว้ให้แก่บุตรจะมาในรูปแบบมรดกก็ตาม เพราะถ้าหากว่ามนุษย์ไม่มีความหวังในอนาคตของบุตรแล้ว มนุษย์ก็จะไม่มีความขยันในการประกอบอาชีพ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสัญชาติญาณของมวลมนุษย์ที่อัลลอฮ์ ﷻ สร้างมาดังคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ

﴿ أَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ﴾

ความว่า“ทรัพย์สินและบุตรหลานเป็นสิ่งประดับประดาชีวิตในโลกนี้ให้งดงาม”

(อัลกะฟู : 46)

พระองค์ยังได้ตรัสอีกว่า

﴿ زَيْنَ النَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ ﴾

ความว่า“ความรักที่จะกระทำตามอารมณ์ในเรื่องผู้หญิง และบุตรหลานทำให้มนุษย์เห็นเป็นสิ่งสวยงาม” (อาลาอิมรอน: 14)

2. ทำให้เกิดระบบการประกันสังคมขึ้นในระดับครอบครัว เพราะสมาชิกในครอบครัวจะได้รับทรัพย์โดยทางมรดก ซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ต่อทุกคนในครอบครัว
3. เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์เครือญาติ ภายหลังจากเสียชีวิตของเจ้ามรดก หรือหลังจากที่พวกเขาได้สูญเสียบุคคลที่ตนรักและมีความสัมพันธ์กัน เพราะบรรดาทายาทของผู้ตายได้รับมรดกของผู้ตาย(Muhammad Ismail Bakir, 1990:229-230)

จากอีกมะฮะฮุดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มรดกเปรียบเสมือนลาภลอยที่ทายาทหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้รับหลังจากที่พวกเขาได้สูญเสียบุคคลที่พวกเขารักไปเปรียบได้กับกฎเกณฑ์การสร้างขวัญและกำลังใจที่พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ ได้ กำหนดให้มีขึ้นแก่ครอบครัวที่มีการสูญเสีย เป็นการสร้างความเข้มแข็ง ความสมบูรณ์ให้แก่ทายาทของผู้ตายในด้านทรัพย์สิน และปัจจัยยังชีพที่มาในรูปแบบของมรดก

ศาสนาอิสลามได้กำหนดให้มีการจัดการมรดก ของมุสลิมอย่างทันที่ทันที เมื่อมุสลิมถึงแก่ความตาย เพราะกองมรดกของผู้ตายเหล่านั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายคน หรือเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายหลายองค์กร บางกรณีจะมีเด็กกำพร้า ผู้อ่อนแอ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายอิสลามอย่างเป็นธรรม และยิ่งไปกว่านั้นในกรณีที่กองมรดกของผู้ตายมีจำนวนเพิ่มขึ้นวันต่อวันอย่างไม่หยุดนิ่ง(ก่อนที่จะจัดการแบ่ง) เนื่องจากรายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากกองมรดกเอง ซึ่งจะส่งผลถึงยอดจำนวนสุทธิของกองมรดก และจะเพิ่มความยุ่งยากในการรวบรวม จัดกา ร และการแบ่งมรดกให้แก่ทายาทของผู้ตาย และที่สำคัญที่สุด อาจจะทำให้มีการละเมิดสิทธิระหว่างกัน และ

บริโภคสิ่งที่เป็นหะ รอม(ต้องห้าม) และสร้างความสับสนยุ่ง ที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งและแตกแยก
ระหว่างกัน ดังอัลกุรอานที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿ إِن الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا
وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ۝ ﴾

ความว่า“แท้จริงบรรดาผู้ที่บริโภคทรัพย์ของบรรดาเด็กกำพร้าด้วยความอธรรมนั้น
แท้จริงพวกเขาได้บริโภคไฟนรกเข้าไปในท้องของพวกเขาต่างหากและพวกเขาก็จะ
เข้าไปสู่เปลวเพลิง”(อันนิสาฮ:10)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า

﴿ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ ۚ ﴾

ความว่า“และจงอย่าเข้าใกล้ทรัพย์สมบัติของเด็กกำพร้า นอกจากด้วยวิถีทางที่ดี
ยิ่ง จนกว่าเขาจะบรรลุนิติภาวะ”(อันอาม : 152)

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

((فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ بَيْنَكُمْ حَرَامٌ))

ความว่า“แท้จริงเลือดของพวกเขา ทรัพย์สินของพวกเขา และสิ่งของต่างๆ
ของพวกเขา เป็นสิ่งต้องห้ามระหว่างพวกเขาด้วยกัน”(บันทึกโดยมุสลิม)

ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหา การละเมิดสิทธิระหว่างกัน และปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
บุคคลหลายคน หลายฝ่าย ควรที่จะจัดการ มรดกอย่างรอบคอบ รวดเร็ว เป็นธรรม และเป็นไปตาม
หลักการขั้นตอน และเจตนารมณ์ของกฎหมายอิสลาม เพราะการจัดการมรดกที่ผิดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน
และวิธีการ เป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาความขัดแย้งในหมู่เครือญาติ โดยอิสลามได้วางแนวทางการจัดการ
มรดกของผู้ตายไว้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมถึงวิธีการ ขั้นตอนของกระบวนการจัดการตั้งแต่ต้นจน

เสร็จสิ้นกระบวนการ เพราะมรดกเป็นทรัพย์สินหรือสิทธิของผู้ตายที่จะต้องถ่ายโอนไปยังทายาทหรือผู้มีสิทธิทุกคนทุกประเภท โดยผ่านกระบวนการจัดการตามหลักกฎหมายอิสลาม

อิสลามได้วางกฎระเบียบในเรื่องมรดกไว้อย่างชัดเจนซึ่งเป็นกฎหมายที่ทุกชีวิต และทุกสังคมเรียกร้องและใฝ่หาอันเป็นเจตนารมณ์ของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงบัญญัติกิจการของโลกทั้งมวล พระองค์ทรงรู้สภาพต่างๆของมนุษย์ธรรมชาติของมนุษย์ จึงได้กำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆในเรื่องนี้เพื่อทรัพย์สินมรดกจะได้ถ่ายโอนไปยังผู้มีสิทธิและทายาททั่วทุกคนรุ่นสู่รุ่น โดยปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันครอบครองเป็นช่วงๆไปโดยจะไม่กระจุกตัวอยู่ที่ผู้ใดผู้หนึ่งเพียงคนเดียว เป็นการเรียกร้องให้มีการกระจายกองมรดกให้ แก่ทายาทอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม โดยได้กำหนด สิทธิให้ทายาทและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทุกประเภททั้งหญิงและชาย เด็กเล็กและคนชรา แม้กระทั่งทารกในครรภ์มารดาก็มีสิทธิได้รับมรดกและได้รับการคุ้มครองตามหลักกฎหมายอิสลามในเรื่องดังกล่าว ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกำหนดไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ

مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴾

ความว่า “สำหรับบรรดาชายนั้น มีส่วนได้รับจากสิ่งที่ บิดามารดา และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดได้ทิ้งไว้ และสำหรับบรรดาหญิงนี้ ก็มีส่วนได้รับจากสิ่งที่ บิดามารดา และบรรดาญาติที่ใกล้ชิด ได้ทิ้งไว้ซึ่งสิ่งนั้นจะน้อยหรือมากก็ถือว่าเป็นสัดส่วนที่ถูกกำหนดไว้แล้ว” (อันนิสาอ: 7)

มีหะดีษของท่านเราะสูล ﷺ กล่าวไว้ว่า

((ألحقوا الفرائض بأهلها، فما بقي فهو لأولى رجل ذكر))

(رواه البخاري)

ความว่า “พวกเจ้าจงแบ่งปันทรัพย์สินมรดกให้แก่ทายาทภาคีฟรฎู และส่วนที่เหลือก็จงให้แก่ชายที่สนิทที่สุดกับเจ้ามรดก” (บันทึก โดยบุคอรี)

หะดีษบทนี้ท่านเราะสูล ﷺ ได้ย้ำถึงการมอบสิทธิต่างในกองมรดกให้กับทายาทภาค
 พิรภูทั้งหลายซึ่งปรากฏชัดเจนในอัลกุรอานคือ $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{8}$ ส่วนมรดกที่เหลือให้มอบให้แก่
 ทายาทผู้มีสิทธิรับส่วนที่เหลือหรืออะเศาะบะฮฺ(عصبة)

จากกฎระเบียบและกฎหมายในการจัดการมรดกดังกล่าว มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ที่มีส่วน
 เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งมีหลักการและเหตุผลดังนี้

1. การแบ่งมรดกตั้งอยู่บนหลักของการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเห็นได้
 ชัดเจนจากทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกที่จะต้องมีความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งกับเจ้ามรดก
2. กระจายทรัพย์มรดกตามความจำเป็นของผู้มีสิทธิรับ
3. กระจายทรัพย์มรดกให้แก่ผู้ที่มีความใกล้ชิดมากที่สุดกับเจ้ามรดก ทั้งนี้เพราะการ
 รับมรดกนั้นเป็นการแทนที่เจ้ามรดกในการเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน
4. กระจายทรัพย์มรดกให้แก่ทายาททั่วทุกคน เพื่อป้องกันมิให้ทรัพย์มรดกกระจุกตัว
 อยู่ในบุคคลเพียงคนเดียว ทั้งนี้เป็นไปตามนโยบายการกระจายทรัพยากรและทรัพย์สินตามปรัชญาของ
 การจ้ระบบเศรษฐกิจในอิสลามซึ่งอัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ ﴾

ความว่า “เพื่อทรัพย์สินจะไม่หมุนเวียนเฉพาะในบรรดาผู้ที่ร่ำรวยในหมู่พวกเจ้าเท่านั้น”

(อัลฮัซรี : 7)

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวไว้อีกว่า

((من ترك مالا فللورثة.)) (رواه البخاري)

ความว่า “ผู้ใดทิ้งทรัพย์สินไว้ ก็เป็นกรรมสิทธิ์ของทายาทของเขา” (บันทึกโดยบุคอ
 รีย์)

ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า

((أنا أولى بالمؤمنين من أنفسهم، فمن مات وعليه دين ولم يترك وفاء فعلينا قضاؤه،

ومن ترك مالا فلورثته))

ความว่า “ข้าพเจ้าเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อบรรดามุอ์มิน (ผู้ศรัทธา) สูงกว่าตัวของพวกเขา
 เอง ดังนั้นผู้ใดเสียชีวิต ในสภาพที่เขาหนี้สิน แต่เขาไม่มีทรัพย์สินใดเลยฉันจะ เป็น
 ผู้รับผิดชอบหนี้สินดังกล่าว แต่หากผู้ใดเสียชีวิต โดยที่เขาทิ้งทรัพย์สินไว้ มันก็จะตก
 เป็นของทายาทของเขา” (บันทึกโดยบุคอริย์)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ۝ ﴾

ความว่า “เหล่านั้นคือ ขอบเขตของอัลลอฮ์ และผู้ใดที่เชื่อฟังอัลลอฮ์และเราะสูลของพระองค์ แล้วพระองค์ก็จะให้เขาเข้าบรรดาสวนสวรรค์ ซึ่งมีแม่น้ำหลายสายไหลอยู่เบื้องล่างของมัน โดยที่พวกเขาจะพำนักอยู่ในสวนสวรรค์เหล่านั้นตลอดกาล และนั่นคือชัยชนะอันยิ่งใหญ่และผู้ใดฝ่าฝืนอัลลอฮ์ และเราะสูลของพระองค์ และละเมิดขอบเขตของพระองค์แล้วไซ้ร้พระองค์ก็จะทรงให้ เขาเข้านรก โดยที่เขาจะอยู่ในนรกนั้นตลอดกาล และเขาจะได้รับการลงโทษที่มีความอัปยศ (แก่เขา)” (อันนิสาอ์: 13, 14)

โครงการ ต่างๆ ที่เป็นกฎ หมายมรดกตามคำ สั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทยอยลงมา และพระองค์ได้ยกเลิกระบบที่ไม่เป็นธรรมที่มีมาในอดีต เพื่อให้ระบบอิสลามเป็นการประกันสังคมระหว่างสมาชิกของครอบครัวเดียวกันได้อย่างแท้จริง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการสร้างหลักประกัน ให้แก่มุสลิมทุกคน โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดเป็นกฎระเบียบหรือกฎหมายให้มุสลิมทุกคนปฏิบัติหากผู้ใดสามารถปฏิบัติได้ถือว่าบุคคลนั้นภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และต่อเราะสูล ﷺ ของพระองค์ และพระองค์จะตอบแทนความดีงาม เหล่านั้นด้วยการให้เข้าพำนักในสวนสวรรค์อย่างถาวร และนั่นเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ที่สุด แต่หากมุสลิมคนใดไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ก็ถือเป็นการทรยศต่อพระองค์อัลลอฮ์และเราะสูลของพระองค์ พระองค์ก็จะลงโทษต่อพวกเขาเหล่านั้นด้วยการให้เข้าสู่ขุมนรกพร้อมกับการลงโทษที่เจ็บปวดและอัปยศที่สุด (Wahbah Al-Zuhayly, 1991: 287)

จากอัลกุรอานและอัล หะ ดิษของท่าน เราะ สูล ﷺ ดังกล่าวสามารถรับรู้ได้ถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายอิสลามว่า กระบวนการจัดการทรัพย์สินมรดกของมุสลิมนั้นจำเป็นที่จะต้องจัดการให้รวดเร็วรอบคอบและรัดกุม ตลอดจนต้องมีความเป็นธรรมแก่ทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเด็กกำพร้าและทายาทที่อยู่ในสภาพที่ไม่มีโอกาสที่จะ ได้แสดงความคิดเห็นในกระบวนการจัดการ ไม่ว่าจะ เป็นทารก เด็กเล็ก บุคคลวิกลจริตหรือแม้แต่ผู้ที่เจ็บป่วยที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

สตูลเป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีมุสลิมกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ ทั้ง 7 อำเภอ การจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูลยังมีความแตกต่างกันในวิธีปฏิบัติ ขั้นตอน และเวลาเริ่มดำเนินการ และยังพบปัญหาอุปสรรคหลายรูปแบบที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอิสลามข้างต้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง ศึกษาวิจัยการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล เพื่อศึกษา ระดับความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการมรดก วิธีปฏิบัติในการจัดการมรดก และศึกษาปัญหาอุปสรรค ผลกระทบ และ แนวทางการแก้ไข โดยผู้วิจัยอยาก ทราบถึงระดับความรู้ ระดับความเข้าใจในหลักการจัดการมรดกและวิธีปฏิบัติในการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล ว่ามีระดับความรู้ในเรื่องเหล่านี้อย่างไร มีวิธีปฏิบัติการจัดการมรดกของผู้ตายอย่างไร มีปัญหาอุปสรรค หรือไม่อย่างไร และจะมีวิธีการแก้ปัญหา ดังกล่าว อย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการทรัพย์สินมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูลศึกษาอุปสรรค ปัญหาผลกระทบ และแนวทางแก้ไข ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลาม
2. เพื่อศึกษาระดับการศึกษา ระดับความรู้ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการมรดกตามกฎหมายอิสลามของมุสลิมในจังหวัดสตูล
3. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติ ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ และแนวทางแก้ไข ในการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลาม

2. ได้ทราบถึงระดับการศึกษา ระดับความรู้ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลามของมุสลิมในจังหวัดสตูล
3. ได้ทราบถึงแนวปฏิบัติในการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขจากปัญหาอุปสรรคและผลกระทบดังกล่าว

1.4 คำถามการวิจัย

1. กฎหมายอิสลามได้กำหนดหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการจัดการมรดกไว้อย่างไร
2. มุสลิมในจังหวัดสตูลมีระดับการศึกษา ระดับความรู้ความเข้าใจในหลักการ เงื่อนไข และขั้นตอนในการจัดการมรดกอยู่ในระดับใด
3. มุสลิมในจังหวัดสตูลมีแนวปฏิบัติในการจัดการมรดกอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ และมีวิธีการแก้ปัญหามรดกเหล่านั้นอย่างไร

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการมรดกตามหลักกฎหมายอิสลามของมุสลิมในจังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

- 1.5.1 ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาหลักการ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการ หรือ กระบวนการจัดการมรดกของผู้ตายตามหลักกฎหมายอิสลาม
- 1.5.2 ด้านสถานที่ เป็นการศึกษา ระดับความรู้ความเข้าใจ และแนวปฏิบัติของ มุสลิมในจังหวัดสตูล ทั้ง 7 อำเภอ (อำเภอเมืองสตูล อำเภอควนโดน อำเภอควนกาหลง อำเภอท่าแพ อำเภอทุ่งหว้า อำเภอละงู และอำเภอมะนัง) ในการจัดการมรดกของผู้ตาย และ
- 1.5.3 ด้านวิธีปฏิบัติ เป็นการศึกษา ปัญหาอุปสรรค ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในการจัดการมรดก ของมุสลิมในจังหวัดสตูล ตลอดถึงข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ดังกล่าว

โดยผู้วิจัยเริ่มศึกษาจาก อัลกุรอาน หะดีษ ตำราทางด้านวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการจัดการมรดกของผู้ตายในจังหวัดสตูล คือ คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด(เฉพาะมัสยิดที่จดทะเบียน)ในจังหวัดสตูลทั้ง 7 อำเภอดังกล่าว และผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยเก็บจากคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โดยผู้วิจัยกำหนดผู้สัมภาษณ์ดังนี้

1. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล
2. คณะโต๊ะยุติธรรมประจำศาลจังหวัดสตูล
3. ผู้ที่มาติดต่อที่ศาลจังหวัดสตูลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดก

หรือผู้ที่มาติดต่อที่ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล หรือผู้ที่มีประสบการณ์ที่มีผลกระทบในการจัดการมรดกของผู้ตาย

และผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและวางแผนการศึกษาวิจัยไว้ดังตารางดังต่อไปนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย

ตารางแสดงแผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล

ขั้นตอนที่	กระบวนการ	ผลที่จะได้รับ
1. สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย	ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	บทบัญญัติมรดกในศาสนาอิสลาม
2. ศึกษาวิเคราะห์ประวัติการจัดการมรดกก่อนและในศาสนาอิสลาม	ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	รูปแบบการจัดการมรดกก่อนอิสลามและในอิสลาม
3. ศึกษา วิเคราะห์ บทบัญญัติมรดกในตำรากฎหมายอิสลามอิสลาม / การจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล	ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร/แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	กรอบแนวคิดในการวิจัย/ แนวปฏิบัติในการจัดการมรดกของมุสลิมในจังหวัดสตูล

4. ศึกษาอุปสรรคปัญหา ผลกระทบ/และแนวทาง แก้ไขในการจัดการ มรดกของมุสลิมใน จังหวัดสตูล	เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้ สัมภาษณ์/ สอบถาม คณะกรรมการอิสลามฯประจำ มัสยิด คณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัด คณะโต๊ะยุติธรรม และผู้ที่มิประสพการณ์โดยตรง	ปัญหาอุปสรรค / ผลกระทบ จากการจัดการทรัพย์สินมรดกของ มุสลิมในจังหวัดสตูล และ แนวทางแก้ไข
5. วิเคราะห์/ สรุป และ นำเสนอ	วิเคราะห์/ ปรับปรุง	รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การอ้างอิงอัลกุรอานจะระบุชื่อชูเราะฮ์กับหมายเลขอายะฮ์เฉพาะในความหมายของอัลกุรอานเท่านั้น
2. การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอานผู้วิจัยจะยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทยของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ฉบับแปล ศูนย์กษัตริย์พะอืดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน แห่งนครมาดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาราเบีย
3. การอ้างอิงหะดีษ จะอ้างผู้บันทึกเท่านั้น
4. ในกรณีที่ตารางแสดงข้อมูลคาบเกี่ยวระหว่างสองหน้ากระดาษ ผู้วิจัยจะปรับให้อยู่ในหน้าใดหน้าหนึ่ง โดยใช้วิธีการลดขนาดตัวอักษรของบางช่องของตารางให้เล็กลง
5. คำว่าระดับความรู้และความเข้าใจที่จะวัด หมายถึงเฉพาะความรู้และความเข้าใจที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คณะกรรมการ อิสลามประจำ มัสยิด หมายถึง อิหม่าม หรือคอเต็บ หรือบิลลาล หรือกรรมการอื่นๆ
2. คณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัด หมายถึง ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล หรือรองประธานฯ หรือเลขานุการฯ หรือกรรมการตำแหน่งอื่นๆ
3. ศาล หมายถึง ศาลจังหวัดสตูล
4. กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดก หมายถึง รายละเอียดของกฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องครอบครัวและมรดก
5. พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลาม หมายถึง พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. 2489
6. คณะยุติธรรม หมายถึง ข้าราชการฝ่ายตุลาการที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดกในศาลจังหวัดสตูล
7. ผู้ที่มาติดต่อที่ศาลจังหวัดสตูลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการมรดก หมายถึง มุสลิมที่มายื่นคำร้องขอต่อศาลให้ศาลพิจารณาและออกคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการมรดกของผู้ตาย เพื่อจะนำมรดกของผู้ตายไปแบ่งกันระหว่างทายาท
8. ผู้ที่มาติดต่อที่ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล หมายถึง ผู้ที่มีปัญหาพิพาทกัน ในกระบวนการจัดการมรดกและมาปรึกษาให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทำการไกล่เกลี่ยเพื่อยุติปัญหาการขัดแย้ง หรือเพื่อแบ่งมรดกของผู้ตาย
9. ผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรง หมายถึง ผู้ที่เคยเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย หรือผู้ที่เคยประสบปัญหาในเรื่องการจัดการแบ่งมรดก

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้

1. สัญลักษณ์ อ่านว่า “อัสซะวะยัลลุ” เป็นภาษาอาหรับมีความหมายว่า “พระองค์ทรงทรงสูงส่งยิ่ง” เป็นคำที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์หลังจากที่ได้เอ่ยนามของพระองค์

2. สัญลักษณ์ อ่านว่า “ซ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวาลลัม ” เป็นภาษาอาหรับมีความหมายว่า “ขออัลลอฮฺทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน ” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวขย่งท่านศาสดามุฮัมมัด หลังจากที่ได้อ่านนามของท่าน

3. สัญลักษณ์ อ่านว่า “รอคัยลลอฮฺอันฮู ” เป็นภาษาอาหรับซึ่งหมายถึง “ขออัลลอฮฺทรงประทานความพึงพอพระทัยแก่ท่าน ” เป็นคำที่มุสลิมใช้กล่าวเพื่ออวยพรให้ แก่บรรดาสาวกของท่านศาสดามุฮัมมัด

4. สัญลักษณ์ อ่านว่า “อะลัยฮิสสลาม ” เป็นพรภาวนา ที่ชาวมุสลิมกล่าวแต่ท่านนบีอื่น ๆ นอกจากท่านนบีมุฮัมมัด ซึ่งมีความหมายว่า ขออัลลอฮฺประทานความสันติสุขแก่ท่านด้วยเทอญ

5. เครื่องหมาย คือสัญลักษณ์ใช้กับอายะฮ์อัลกุรอาน

6. เครื่องหมาย ((.....)) คือสัญลักษณ์ที่ใช้กับตัวบทหะดีษ

7. เครื่องหมาย “.....” คือสัญลักษณ์ใช้กำกับคำพูดของปราชญ์ หรือ

นักวิชาการ ความหมายของอัลกุรอาน และความหมายอัลหะดีษ